

FRA DH-SKOLE TIL UNIVERSITET

Av Erik Mønness og Mona Strand

Etter mange års arbeid, får Høgskolen i Innlandet endelig universitetsstatus. Da blir det altså universitet på Rena – hvem hadde tenkt seg det, den gang «DH-skola» startet opp med 50 studenter i 1979?! Høgskolevirksomheten på Rena fyller 45 år i år, og det som fremdeles kalles «nybygget», fyller 30 år. Det er med andre ord mange ting å feire på en gang. En gruppe «veteraner» arbeider for tiden med å samle historikken til det som i dag kalles «Campus Rena». I anledning alle jubileene og feiring av universitetsstatus, synes vi det er hyggelig å kunne formidle litt av historien fra oppstarten vår - selv om vi i historielagssammenheng vel er å anse som en ung institusjon... Tross vår unge alder, er historien full av spennende begivenheter og en til tider farefull ferd gjennom ulike indre og ytre rivninger.

Hvordan startet det hele?

På slutten av 60-tallet ble det klart at Norge ville få underskudd på studie-plasser i høyere utdanning. Statsråd Kjell Bondevik fikk opprettet Videreutdanningskomiteen (Ottosen-komiteen) som jobbet mellom 1965 og 1970. Hensikten var i første rekke å gi korte, yrkesrettede utdanningsalternativer til de lange universitetsstudiene og imøtekomme behovet for nye typer utdanning på nasjonalt og regionalt nivå. Voksenopplæring var også ment som en viktig del av høyere utdanning. Den nye skoletypen ble kalt «distriktshøgskole». De første tre skolene kom i 1969 i Agder, Møre og Romsdal (både i Molde og Volda) og Rogaland. Distriktshøgskolen Hedmark/Oppland i Lillehammer kom i 1970.

Mange studenter ved universitetene var på -60-tallet svært politisk radikale, og så Ottosen-komiteens forslag som et utslag av kapitalismens angrep på universitetene og var motstandere av «korte yrkesrettede utdanninger». Det paradoksale var at det nettopp var mange av disse som fikk sin yrkeskarriere med å bygge opp de nye høgskolene!

Etter hvert ønsket Hedmark fylke å ha en egen distriktshøgskole. Fylkesutvalget opprettet 29. august 1972 den såkalte Bie-komiteen (Bjørn Bie var skolesjef i fylket). Motivet var «det behov som universitetet i Oslo har for avlasting i undervisningsoppgavene» (Fylkestingsutvalget sak 28, 29.08.1973). Videre het det at fylket ikke ville engasjere seg økonomisk, det er statens oppgave, men at det skulle tilrettelegges for egen distriktshøgskole i Hedmark. Utvalget leverte sin innstilling 2. februar 1973. Fylkesutvalget vedtok at «Senteret for Hedmark distriktshøgskole legges til Rena». Det skulle gi plass til 1000 studenter. Men vedtaket innebar at det også skulle etableres «desentraliserte distriktshøgskoletilbud» i Elverum, Hamar, Kongsvinger og Tynset med til sammen 750 hel- eller deltids-studieplasser.

Lokalisering av hovedsenteret til Rena ble vedtatt med 6 mot 1 stemme, som stemte for Elverum.

Det ble stilt spørsmål ved om Rena hadde plass til så mange nye beboere. Men rådmann Bjarne Holen uttalte til Hamar Arbeidsblad (2.8.1973) at «Forholdet er at Rena er utbygd for mange flere mennesker enn det som bor her. Vi har på de fleste områder ledig kapasitet.»

Oppstarten høsten 1979

Det gikk ytterligere flere år før Hedmark distriktshøgskole, HDH, eller «DH-skolen», som skolen lokalt ble kjent som, kunne starte med studenter høsten

Tømmerbygget - Rena gamle barneskole, utgjorde sammen med det nå revne gymbygget lokalene for DH-skolen fra oppstarten.

1979. Stedet var tømmerbygget - Rena gamle barneskole og det såkalte gymbygget. Førstekonsulent Tore Petter Eng-Øvermo hadde allerede jobbet lenge med å få alt i gang. Universitetsbibliotekar Johan Olaisen, vaktmester Bjørn Reidar Larsen, kontorassistent Ruth Sorthaug og undervisningsleder Jorolv Moren var sentrale på hvert sitt felt. Lokaliseringen i tømmerbygget var tenkt midlertidig – det var satt av 200 mål på Tallmoen etter hvert. Det ble aldri noe av – heldigvis.

Det startet 50 studenter på 2-årig økonomisk-administrativ studieretning, kjent som «økadm». Statsråd Einar Førde deltok på åpningen, dessuten ordfører Kåre Halvorsen, og formann og direktør i det regionale høgstyret, henholdsvis Olav Sæter og Bjørn Bie.

Høgskolen hadde en student fra Nigeria, Owi Nnoli. Etter en måned ble han hentet av utlendingsdirektoratet som ikke hadde gitt studentvisum. Han havnet i fengsel en måned og ble sendt tilbake til Nigeria. Medstudenter tok kontakt med justisminister Cappelen uten at det hjalp. Tore Petter Eng-Øvermo, med hjelp av jus-buss, fikk fremmet en anke og Owi fikk tilslutt studentvisum og kunne fortsette studiene.

Mange spennende gjesteforelesere har besøkt høgsolen. Her ser vi Thorvald Stoltenberg holde foredrag om internasjonal politikk.

Østlendingen intervjuet flere studenter i september 1979. Overskriften er «Studieopplegget er bra». Det kommenteres at matematikken er tøff selv for de med økonomisk gymnas. Kullets eldste student var en regnskapsfører på 40 år fra Elverum.

Utstrakt frihet og demokrati

Høgsolen hadde store friheter. Et håndskrevet notat fra Bjørn Bie etter samtale med Byråsjef Kari Østvedt i kirke- og undervisningsdepartementet: «(Høgskole)styret fastsetter bare antall studenter som skal tas opp. HdH bestemmer selv opptaksreglene innen rammen av prinsippene i st. meld. 17». I skolens egenvedtatte reglement går det frem at «For å bli opptatt som heltidsstudent må søkerne kunne dokumentere at de har de teoretiske eller teoretisk/praktiske kunnskaper som er nødvendig for å kunne følge undervisningen med utbytte (reell studiekompetanse).» Skolen var preget av høy grad av demokrati og studentmedvirkning. Studentene var med på å diskutere timeplan og studieprogresjon. Fra eksamensreglementet: «Faglærer og studentene avgjør, i samråd med sensor og undervisningsleder, hvilke hovedtyper av oppgaver som skal nyttes ved eksamen.»

Det største auditoriet, med plass til 302 personer.

En midlertidig intern styringsordning ble først godkjent (ikke vedtatt der!) av det regionale høgskolestyret i februar 1980. Høgskoletinget var øverste interne organ med 4 representanter fra fagpersonalet, 4 fra studentene og 1 fra de øvrige ansatte. Høgskoletinget hadde ansvar for budsjett, studentopptaksregler, studieplaner m.m. Medlemmene ble valgt fra sine respektive grupper. Det var også egne utvalg for utstyr, inventar, reise, utleie, kveldsvakter og motorvarmere!

I 1981 kunne man invitere til 4 studier, det før etablerte økadm, 2 ½ -årig registrert revisoreksamen, 1-årig videreutdanning for funksjonærer i trygde-etaten samt 1-årig studium i saksbehandling for næringsliv og forvaltning. Høgskolen så for seg ca. 170 heltidsstudenter. Fra 1982 falt revisorutdanningen ut. Fra 1984 kom det til 1-årig studium i informatikk (EDB). Til sammen skulle det være 220 heltidsstudenter.

Det var vanlig med tilleggspoeng for kvinner som søkte høyere utdanning i Norge. For høgskolen på Rena forsvant dette fra 1984. Det var mange skoleflinke jenter, og vi var i ferd med å bli en «jenteskole». Det var tilleggspoeng for utdanning og praksis, men aldri rene alderspoeng. Det medførte at en,

i motsetning til mange andre steder, med gode karakterer kunne begynne å studere på Rena rett etter videregående skole. Dette, i tillegg til interessante studier, medførte at det var stor nasjonal søking, og det kunne være 70 prosent studenter utenfra Hedmark.

Fra 1986 fikk høgs skolen sin første rektor, Erik Mønness. Han ble valgt av høgs koletinget på et program om vekst på Rena til 600 studenter, samt desentral videreutdanning for voksne. Det ble vedtatt en helt ny styringsordning. En kommentar fra en student: «Det var interessant å delta i utforming av pensum, timeplan og eksamensordning. På den andre siden hadde det jo vært greit at dette hadde vært på plass når vi startet studiet».

Usikkerhet om veien videre

Det var mørke skyer over muligheten med videre vekst på Rena. Det sto mange ledige undervisningsstillinger, og intern uenighet om veien videre. En annen kandidat til rektorvervet ønsket at videre utbygging skulle skje på Hamar. Departementet hadde hatt besøk av en delegasjon fra Hamar som ville etablere en distriktshøgs skole der. Det var mye offentlig debatt om at høgs skolen lå på feil sted. Det var stor tro på utvikling på Rudshøgda, med såkalte «synergier» og «spin-off-effekter», populære ord på den tiden. Det var mindre oppmerksomhet om at studentene var fornøyde og gjennomførte studiene på normert tid.

Servert av grillmat i forbindelse med åpning av nytt studieår.

Ulike utredninger kom med spenstige forslag. Det såkalte Gundersen-utvalget, politisk oppnevnt, foreslo at «HdH Rena utvikles gjennom skogskolen med 600 studenter» (uten å nevne at Norges landbrukshøgskole hadde 1000 studenter da). Videre at det skulle etableres en HDH på Hamar med 300 studenter, og at Blæstad skulle innlemmes i Gjøvik Ingeniørhøgskole. I 1992 foreslo Teigen-utvalget at det skulle bli 2000 landbruksstudenter på Blæstad!

På nasjonalt nivå mente utdanningsmyndighetene at en grovt sett var ferdig med utbygging av høyere utdanning i Norge. En hadde et mål om 100000 studieplasser, maksimalt 105000, og en var der nærmest allerede. Alt i 1974 var antall studieplasser i Norge likt antall 19-åringer (men husk at hver student studerer i flere år). Videre ville antall 19-åringer reduseres kraftig fra 1985 til 1995. Virkeligheten ble annerledes. Det ble opprettet studieplasser for å løse store utfordringer i arbeidsmarkedet. Tross for fallende ungdomskull starter en utrolig vekst i studieplasser nasjonalt på 70 prosent over 5-7 år. Det ble 3 studieplasser pr. 19-åring!

Dette ga rom for vekst også på Rena om en bare utviklet interessante studier.

Fra kandidatmarkering, etter endt bachelorutdanning.

Flott beliggenhet ved Prestsjøen, som man dessverre må høyt opp for å skimte mellom buskaset som omgir høgskolen.

I løpet av 1986-1987 var høgskolen igjennom en restrukturering med bistand fra tidligere SV-politiker Otto Hauglin. Høgskolen måtte vokse for å konsolidere seg. Fra 1988 fikk en et 1-årig videreutdanning i økonomi og administrasjon for skogbaserte næringer. Fra 1986 startet en med desentral utdanning i økonomi og administrasjon i Kongsvinger. Denne virksomheten fikk etter hvert et betydelig omfang, med tilbud både i Hamar, Tynset og Elverum, men også utenfor Hedmark fylke. Fra slutten av 1980-tallet kunne en bli siviløkonom med 2 år fra Rena og 2 år ved høgskolen i Karlstad.

Landbruksdepartementet hadde tidligere igangsatt arbeidet med å overlate Statens skogsskole Evenstad og Statens landbruksmaskinskole til Kirke- og undervisningsdepartementet. Skolene skulle oppgraderes til høgskolenivå og jobben med oppgradering og innfusjonering falt på distriktshøgskolen på Rena. Fra studieåret 1989 kunne en invitere til en utvidet og styrket Hedmark distriktshøgskole med avdelinger også på Blæstad og Evenstad.

Det nyeste bygget ved høyskoleområdet. Nederst finner vi Protect, senter for beredskap og krisehåndtering, og Kilden – en hyggelig kafé for studenter og andre. I etasjene over er ca 90 hybler for forsvarsansatte.

Studentvekst og nybygg

Fra 1990 la ny rektor Harald Romstad en betydelig innsats i å vokse på en rasjonell og ressurseffektiv måte. Fra 1986 til 1996 vokste høyskolen på Rena fra 270 til 827 studenter. Plassen i tømmerbygget var for liten. Fra 1985 leide en underetasjen i det som nå er Jerniabygget til informatikkstudiet. Fra 1990 var høyskolens storauditorium Rena samfunnshus der kulturhuset nå ligger. Kommuneplanen ble endret fra utbygging på Tallmoen til utbygging i sentrum. Dette var viktig ikke bare for høyskolen selv, men også for lokale tjenester og varehandel. Det ble igangsatt arkitektkonkurranse om et nybygg like ved tømmerbygget. Første september 1993 startet gravearbeidet! Det var innflytting i romjulen 1994. Bygget ble offisielt åpnet av statsminister Gro Harlem Brundtland 28. mars, og hun sa blant annet:

«Rena er et godt eksempel på at høyere utdanning har vist seg levedyktig ikke bare i store byer...Det er blitt meg fortalt, og jeg har også forstått gjennom timene jeg har vært her, at Rena har lyktes....»

Da nybygget skulle inn på statsbudsjettet for 1993 oppsto det et finansieringsproblem. Nybygget var med, men i de sene nattetimene før vedtak trengte man en finansiering av subsidier på skimmet melk med 10 øre pr liter. Det skulle løses ved å ta ut nybygg fra Statsbygg. Men en våken Grete Fossum så hva som var i ferd med å skje, og fikk endret det til flat reduksjon på alle Statsbygg sine prosjekter. Nybygget var inne på budsjettet igjen!

Fra Hedmark distriktshøgskole til Høgskolen i Hedmark, avd. for økonomi, samfunnsfag og informatikk

Samtidig pågikk det en nasjonal restrukturering av høgskolesektoren. Distriktshøgskoler, lærerhøgskoler og sykepleierhøgskoler skulle inn i samme mal og de skulle slås sammen i stor stil. Fra høsten 1993 opphørte distrikthøgskolen, men fortsatte som avdeling av Høgskolen i Hedmark. Evenstad og Blæstad ble selvstendige avdelinger.

Den videre historien for avdelingen på Rena, handler om studietilbud som ble lagt ned, studier som ble flyttet til andre studiesteder, og atter nye studier som ble utviklet. Vi har hatt tilbud innen informatikk, informasjon og samfunnskontakt, mediefag, service og serviceledelse, statsvitenskap og internasjonal politikk - for å nevne noen. I det hele tatt er kreativitet og nytenking noe som har vært et kjennetegn ved høgskolen på Rena. Vi har vært tidlig ute med nye og spennende tilbud, både med tanke på faglig innhold og pedagogisk opplegg.

Av andre store ting som kan nevnes, er etableringen av MPA - Masterstudiet i offentlig ledelse og styring. Senere ble også Master i økonomi og ledelse etablert. MPA var i flere år et samarbeidsprosjekt med Karlstad Universitet. Gjennom satsing på heving av fagkompetansen, fikk vi godkjent at studiet kunne drives «på egen kjøll». Samarbeidet med Karlstad Universitet har i det hele tatt vært viktig for den faglige virksomheten på Rena. Det formelle samarbeidet er opphørt, men kontakten er der fremdeles – men nå på personnivå.

Høgskolen i Innlandet, studiested Rena

Fra 2017 ble Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer slått sammen til Høgskolen i Innlandet. Studiested Rena er nå sammen med deler av fagmiljøene på Lillehammer, blitt til Handelshøgskolen Innlandet, fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap.

Den videre utviklingen av studietilbud fortsatte, og i dag er studietilbudene innen krise og beredskap også blitt en viktig bærebjelke for høgskolevirksomheten på Rena. Innen dette fagområdet er det både halvårsstudium, årsstudium,

Spennende undervisningsmuligheter i «Protect».

bachelorstudium og muligheter for fordypning innen masterstudiet i ledelse. I forbindelse med det nye nabobygget til høghskolen; hybelbygget for forsvarsansatte, ble det i underetasjen etablert et senter for beredskap og krisehåndtering. Senteret kalles «Protect», og presenteres slik på høghskolens hjemmesider: «Vi er eksperter i kriseledelse, realistisk trening og med tverrfaglig tilnærming. Vi har landets fremste forskningsmiljø for kriseledelse med vårt nære samarbeid med andre relevante senter i hele Norge.» Her er store muligheter for videre utvikling av tilbudene ved studiestedet vårt, og samarbeid med andre viktige aktører.

Andre viktige begivenheter som kan nevnes, er samarbeidet med Forsvaret. Etableringen av Rena Leir ga spennende muligheter for utvikling av nye studietilbud. Flere tusen soldater og ansatte i Forsvaret har tatt kortere eller lengre studier ved høghskolen. Nå forbereder vi oss på økt virksomhet i forbindelse med den sterke satsingen på Forsvaret med kommende vekst i Østerdal Garnison.

Universitet på Rena!

Dette var noen glimt fra vår 45-årige historie som høghskole. Nå begynner den videre historien som universitet. Skal dette lykkes, må vi forplikte oss – både som høghskole og som lokalsamfunn. Vi har et godt samarbeid med Åmot kommune, og ser fram til videreutvikling av studiestedet. Da trenger vi også en aktiv og pågående kommune, og et variert næringsliv. Som det også heter i strategien for Høghskolen i Innlandet: «Sterkere sammen»...